

EEN NIEUW VERDEDIGINGSWERK.

In de geschiedenis van Neerlands krijgswezen, gedurende de 19de eeuw, zal het jaar 1887 een merkwaardige plaats innemen. Wel ontbreken uiterlijke kenteekenen, als groote veldslagen en merkwaardige belegeringen, welker aantal voor den oningewijde de eenige maatstaf is tot beoordeeling van de militaire belangrijkheid van zeker tijdvak. Hij echter, die, ook buiten het gebied der krijgsgeschiedenis, nog een geschiedenis van het krijgswezen kent, zal de groote militaire beteekenis niet over het hoofd zien van den arbeid, in het einde van het voorgaande jaar volbracht.

De toekomst zal eenmaal een helder licht werpen op de beteekenisvolle, in het volksleven diep ingrijpende gevolgen, die uit de herziening van het achtste hoofdstuk der Grondwet zullen voortvloeien. Op den thans geëffenen bodem, zal een legerinrichting zich ontwikkelen, die, met de bestaande vergeleken, eenmaal een onderscheid zal aanwijzen, even groot en belangrijk, als het verschil tusschen het krijgswezen van 1788 en 1888. Het tijdvak, in 1814 geopend, zal dan blijken, ook op militair gebied, een tijdperk van overgang, van voorbereiding te zijn geweest tot vorming en inrichting van een krijgswezen, geheel overeenkomstig Nederlandsche toestanden en Nederlandsche behoeften.

Gelijk bekend is, moet de oorsprong der tegenwoordige legerinrichting nog altijd gezocht worden in het krijgswezen, dat voortkwam uit de beginselen, in 1814 en 1815 gehuldigd. Destijds werd, naast het versmeltende staande leger der 18de eeuw, een militia geplaatst, die, met hare inrichting, een vreemde afkomst verraadde. Bij deze militia moest zich aansluiten een schutterij, die, in de dagen van den Souvereinen Vorst, nog herinnerde aan de souvereiniteit der steden. Spoedig daarop zou een centrale cadetten-school van Duitschen oorsprong kweekplaats worden van een groot deel der officieren, geheel buiten het leger, buiten de maatschappij, als jonkers opgevoed. Een ander deel der officieren zou een opleiding ontvangen in Franschen geest. Uit de erfenis der 18de eeuw namen wij voorts een militaire rechtspleging over, meer geschikt voor een leger, in alle oorden

aangeworven uit de onderste lagen der maatschappij dan voor een militie-leger, gevormd door de zonen van het eigen Vaderland. Uit de nalatenschap van het Fransche Keizerrijk aanvaardden wij Fransche militaire zeden met voorschriften en reglementen te Parijs ontworpen, te 's Gravenhage vertaald, dikwerf gebrekkig.

Uit die vereeniging van heterogene bestanddeelen kon geen nationaal krijgswezen geboren worden. Onbewust heeft de natie dat gevoeld, te zelden begrepen. Gering was hare belangstelling voor een legerinrichting, die zoo vele vreemde elementen te vergeefs tot een geheel trachtte te verbinden, voor een krijgswezen, deels geïmporteerd, deels gerestaureerd, maar te zwak gefundeerd op Nederlandschen bodem voor de nieuwe behoeften van het Koninkrijk der Nederlanden. Was het wonder dat een echt Nederlandsche geest in gebreke bleef den adem in te blazen aan militaire instellingen, die hare kracht zochten en zoeken moesten in haar isolement?

Vele moeilijkheden, ernstige teleurstellingen bij de ontwikkeling onzer weerbaarheid zijn voor een goed deel de natuurlijke gevolgen van het voortgaan op de banen, in 1814 door den grondwetgever geopend in de buitengewone omstandigheden, waaronder Nederlands wedergeboorte plaats vond.

Onze militiewet van 1861, erger nog, onze schutterijwet van 1827, de mobilisatie van 1870 zijn daarvan o. a. de levende getuigen met de ruim 5000 vrijwilligers, die aan de organieke legersterkte ontbreken.

Andere oorzaken, deels van socialen, deels van staatkundigen aard, doch die hier buiten beschouwing kunnen blijven, hebben medegewerkt aan het verergeren der chronische kwaal, die een gezonde ontwikkeling van Neerlands weervermogen in den weg stond, en de vorming van een waarlijk nationaal krijgswezen tegenhield. En toch kunnen wij dat 't minst van al ontberen. Nederland kan nog bestaan zonder een nationale kunst, maar het kan op den duur niet stand houden zonder een nationaal krijgswezen, dat de liefde, de sympathie en het vertrouwen der natie bezit doordien het strookt met de zeden, met den geest van het volk.

Het oogenblik is thans gekomen daarvoor de grondslagen te leggen. Een Rijksmuseum hebben wij gebouwd, waarin de luister van Hollands schilderschool getuigt van een krachtvol nationaal leven. Met een nationaal strafwetboek hebben wij baan gebroken op het gebied der strafwetgeving, en tevens de laatste sporen der Fransche overheersching ons van de leden geschud. Ook bij de aanstaande hervorming van ons krijgswezen kunnen wij, in dienzelfden geest werkzaam, alle vreemde bestanddeelen uitwerpen en door onze scheppende kracht een oorspronkelijk, een waarlijk Nederlandsch krijgswezen in het leven roepen, dat een kloeke getuige is van ons vermogen om in elk opzicht de individualiteit van ons volksbestaan te handhaven.

Sommigen, ontmoedigd, hebben gewanhoopt aan de bereiking van dat doel. Zij verkeerden in de meening dat ons volk anti-militair is, doordien zij de natie vereenzelvigden met een partij in den lande, tijdelijk meester van

een goed deel van den staatkundigen invloed, en stelling nemende als het Nederlandsche volk. Het was de partij, die, tot korten tijd geleden, den persoonlijken dienstplicht onmogelijk heeft gemaakt onder voorgeven dat het Nederlandsche volk de plaatsvervanging wilde, maar daarbij vergat dat nagenoeg 80% der militieplichtigen persoonlijk zich kwijt van een der eerste plichten van den staatsburger, en dat slechts 20% zich aan plaatsvervanging schuldig maakt.

Ook zagen zij, die den Nederlander, als anti-militair doodverfden, over het hoofd dat die beschuldiging eerst dan recht van bestaan heeft, wanneer de tegenstand niet gevoed wordt door anti-nationale vormen en instellingen; wanneer de onverschilligheid niet haar oorsprong neemt in de geringe aantrekkingskracht van vreemde bestanddeelen.

Dat de zaken der landsverdediging het volk niet lauw laten, onder elke omstandigheid, is meermalen gebleken, onlangs nog bij de jongste herziening der grondwet.

Een merkwaardig teeken des tijds is de plotseling opkomende belangstelling geweest, toen het hoofdstuk der defensie een oogenblik in gevaar verkeerde. Als door intuïtie begreep men dat het oogenblik was aangebroken om de vreemde en verouderde overblijfselen uit den weg te ruimen. Tal van stemmen gingen in den lande op om de aanneming van het hoofdstuk der defensie te verzekeren. Met uitzondering van één belanghebbend vader, drong uit het volk zelf geen enkele stem op verwerping van dat Hoofdstuk aan. Dit laatste feit vooral karakteriseert den toestand duidelijk, te meer omdat in de openbare meening de opvatting had post gevat dat de nieuwe grondwettige voorschriften den weg baanden naar den persoonlijken dienstplicht, naar versterking der levende strijdkrachten, met vermeerdering der officers, daaraan onafscheidelijk verbonden.

Men beweerde dat de natie zich »de nieuwe grondwettige voorschriften, rakende de defensie, liet aanleunen”. Maar nauwelijks waren die voorschriften in tweede lezing aangenomen, door de 2de Kamer met 62 tegen 22, door de 1ste Kamer met 30 tegen 9 stemmen, of allerwege spreekt men zich uit ten gunste van den persoonlijken dienstplicht. Het is een teeken des tijds dat het Hoofdbestuur der Liberale Unie, 't welk tot heden de landsverdediging had geïgnoreerd, onlangs een rondschrĳven heeft uitgevaardigd, waarin o. a. voorkomt: »dat de ingrijpende wijziging van het achtste Hoofdstuk der Grondwet den wetgever in staat stelt en hem daarom ook de verplichting oplegt, afdoende verbetering te brengen in de inrichting onzer *levende strijdkrachten*.

Zoowel de rechtvaardigheid als het belang van een verhooging onzer weerbaarheid, zonder bovenmatigen druk voor de belastingschuldigen, vorderen gebiedend, dat daarbij toepassing erlange het beginsel van *persoonlijken dienstplicht*”.

Invloedrijke kiesvereeningen volgen dat voorbeeld en schrĳven in hun

programma eveneens den persoonlijken dienstplicht of wel afschaffing der plaatsvervanging.

Het militaire vraagstuk wordt niet meer door de natie doodgezwegen.

Dit is een bemoedigend teeken des tijds. In een land waar vrijheid heerscht — de opmerking is van den hoogleeraar OPZOOMER — is het de openbare meening, die in hoogste instantie uitspraak doet. Niet altijd is dat in militaire kringen volkomen begrepen. De verzwakking van ons weervermogen was een secundair verschijnsel, waarvan de primaire oorzaak buiten het leger moest gezocht worden. De verlamming van den arm sprooot voort uit een ziekte, die het centraal orgaan had aangetast. Bij dergelijke kwalen baat het weinig dat men het spierweefsel prikkelt. Het helpt weinig dat men het vlieg wiel aanzet als de voedingspomp van den ketel lens is. Zoo ook met 's lands weerkraft. Er is maar een afdoend middel tot duurzame versterking. Wordt dat niet aangewend, dan baat al 't andere ten hoogste korten tijd. Het geeft een kortstondige opflikkering, doch geen volkomen herstel. Dit is alleen te verwachten van een krachtige inwerking op den volksgeest.

En daartoe wederom is, vooral bij het streven naar verhooging van 's lands weerbaarheid, geen middel beter geschikt dan versterking van het militair element bij de volksopvoeding. Dit is het begin van het begin.

Met ingenomenheid zal ieder, die dat beaamt, den maatregel hebben begroet van het krijgsbestuur tot regeling van de vrijwillige oefeningen in den wapenhandel en van den militiedienst voor de lichting van dit jaar. Daardoor toch worden voor het leger tal van wegen geopend naar verschillende kringen des volks, die tot heden aan militaire zaken te eenenmale vreemd bleven.

Die regeling verzekert in de toekomst aan het leger een ongemeen grooten invloed op de school en daarmee op Neerlands jongelingsschap. Wanneer de hefboomen, welke de militair thans in handen heeft, met beleid worden aangewend, zal het schoolprogramma daarvan even gunstige gevolgen onder vinden als de kracht van het nationaal weervermogen. De belangrijke voor deelen, toegekend aan hen, die den militairen cursus volgen, zullen de quaestie der overlading op verrassend eenvoudige wijze oplossen; Neerlands jeugd, fysiek en moreel, opvoeren tot een hooger standpunt, en daarmee Neerlands onafhankelijkheid vestigen op nieuw versterkte grondslagen.

Wel zal deze gunstige uitwerking op den volksgeest eerst in vervolg van tijd duidelijk uitkomen. Maar zoowel de krachtige deelneming, reeds opgewekt, als de belangrijke voordeelen, welke de militaire voorbereiding buiten het leger biedt, zij wettigen de overtuiging dat de school in de toekomst meer en meer rekening zal en ook zal moeten houden met de getroffen regeling. Deze zal, gesteund door de belangen van ouders en leerlingen, dus een krachten en heilzamen invloed oefenen tot beperking van het schoolprogramma, tot herstel van de harmonie tusschen de eischen der lichamelijke en der intellectueele ontwikkeling.

Het is een merkwaardig teeken des tijds, dat twee directeuren van hoogere burgerscholen, in aanzienlijke gemeenten des lands, in een algemeene vergadering der Vereeniging van leeraren aan inrichtingen van Middelbaar Onderwijs de wenschelijkheid hebben uitgesproken het militair element bij de volksopvoeding te versterken, hetgeen met nagenoeg algemeene stemmen, door de vergadering werd erkend.

Het Hoofdbestuur dier Vereeniging heeft aan alle directeuren der hoogere burgerscholen een circulaire gericht, waarin de aandacht op het belang der vrijwillige oefeningen in den wapenhandel gevestigd en krachtig tot deelneming aangespoord wordt.

Het is een eenig en onverwacht verschijnsel, dat, alleen in de Hoofdstad, de Nederlandsche koopstad bij uitnemendheid, zich dadelijk 500 jongelieden tot deelneming aan den militairen cursus hebben aangemeld, waarbij zich dezer dagen nog 74 leerlingen der machinisten-school hebben aangesloten.

In tal van andere gemeenten was de deelneming even levendig, reeds eere voordeelen, aan het bijwonen van den militairen cursus verbonden, bekend waren. De maatregel is door de bevolking met ongewonen, met verrassenden bijval, in enkele kringen zelfs met geestdrift begroet. Blijkbaar is hier thans een schrede gedaan in nationale richting, strookende met den volksgeest. Zelden mocht een maatregel, vooral een door het krijgsof bestuur getroffen, zich onmiddellijk allerwege verheugen over een ingenomenheid zoo groot, als de nieuwe regeling van den militiedienst ondervindt. In korten tijd sloeg deze regeling vasten wortel in den bodem, waardoor haar toekomst reeds nu is verzekerd.

Niet alleen op de volksopvoeding, op Neerlands jeugd, op de geheele natie zal de nieuwe regeling der vrijwillige oefeningen gunstig inwerken. Versterking van den militairen zin der natie zal Nederland nimmer schaden, wel baten. Militaire ontwikkeling van den volkszin zal hier te lande niet voeren tot een veroveringspolitiek. Bij de werking onzer staatsregeling is militaire zin bij de regeerende klassen een hoofdvoorwaarde van een deugdzzaam krijgswezen.

Men moge er over treuren of juichen, de waarheid is, dat bij slot van rekening de sleutel tot oplossing van de meest voornamste vraagstukken van actueel belang gelegen is in de kiesvereenigingen, en ten slotte dus in de kiezers, en met hen in de mannen, de genootschappen en de vereenigingen, die de openbare meening vormen en leiden. Ook de militair moet dus, reeds hierboven werd dat opgemerkt, beginnen met het fundeeren in den bodem. Verzuimt hij dat, dan kan hij slechts luchtkasteelen bouwen. Had vroeger voor hem onthouding van deelnemen aan het openbaar leven reden van bestaan, thans, en nog meer in de naaste toekomst, is voor hem inwerking op den volksgeest plicht.

Hij moet niet alleen timmeren in de legerplaats. Hij moet haar verlaten en begripen, dat als de berg niet tot MAHOMET komt, MAHOMET naar den

berg moet gaan. Daartoe biedt de oprichting der militaire cursussen een uitmuntende gelegenheid, die tal van aanrakingspunten tusschen volk en leger vestigt. Tal van hen, die vroeger onverschillig het militaire kamp voorbijgingen, zullen in 't vervolg geroepen worden daarop hunne aandacht te vestigen. Daardoor zullen zij den aard der militaire instellingen, het wezen van het militair gezag, het hoog en edel karakter der militaire tucht, in een woord de beteekenis van het krijgswezen, den adel van den waren krijgsmansgeest beter leeren begrijpen en waardeeren. Het krijgswezen zelf zal dan niet langer een afgebonden lid blijven, dat door onvoldoende voeding met versterving bedreigd wordt. Het herstel der gemeenschap met den hartslagader zal op gezonde, natuurlijke wijze oorzaak worden van nieuwe krachtsontwikkeling. Al het overige komt dan vanzelf.

Het is een gelukkig samentreffen, dat verschillende andere beweegredenen, mede van overwegend belang, insgelijks de nieuwe regeling van den militie-dienst aanbevelen.

Militaire doeleinden, sociale rechtvaardigheid, staatkundige toestanden, ethische beginselen, zij alle gebieden invoering van den persoonlijken dienstplicht.

Dit zal hier ter plaatse evenmin een nader betoog behoeven als het bestaan van de dringende noodzakelijkheid eener spoedige versterking van onze levende strijdkrachten.

Het is, onder die omstandigheden, daarom meer dan ooit noodig het persoonlijk vervullen van den weerplicht zoo weinig drukkend te maken als het militaire staatsbelang toelaat.

De krijgsdienst grijpt met zijne eischen diep in het volksleven in; hij eischt, behalve financiële, niet geringe, in tijd van oorlog de zwaarste persoonlijke offers. Bij de militaire vorming is het overbodige even schadelijk voor de maatschappelijke als het ontoereikende voor de militaire belangen. Het een zoowel als het ander benadeelt het staatsbelang.

De militie moet niet in de eerste plaats strekken om een krijgsmacht van bepaalde sterkte op de been te houden. Zij is bovenal de nationale volks-school voor de militaire vorming der strijdbare mannen van den staat. Het is daarom verkeerd den dienstdag bij de militie voor allen gelijk te maken. Niet het uitwendig teeken, niet de voor allen gelijke duur van den dienstdag, maar wel de graad van geoefendheid moet het oogenblik aanwijzen, waarop de dienstplichtige bij de militie naar zijn haardstede kan terug keeren. Die graad van geoefendheid is de ware maatstaf voor den duur van den oefeningstijd. In de laatste jaren is de juistheid van dat beginsel dan ook reeds erkend.

Het is daarom niet alleen doelmatig, maar zelfs noodzakelijk het persoonlijk volbrengen van den militiedienst te regelen op een wijze, die de belangen van leger en volk gelijkelijk dient.

De nieuwe regeling van de oefening der militie voldoet aan dien eisch.

Welk een grooten dienst zij het leger betoont, zal eerst duidelijk worden als, bij de uitbreiding der levende strijdkrachten, de klimmende behoefte aan kaderversterking ernstig zal gevoeld worden. De aanvulling der militiekorporaals zou, ook bij handhaving der plaatsvervangende en bij verhooging der legersterkte, nog de minste bezwaren geven. Moeilijker reeds zou het worden in de behoefte aan onderofficieren te voorzien. Onmogelijk zou het zijn de noodige militie-luitenants te bekomen.

Eerst wanneer de leden der intellectueele aristocratie plaats nemen in de gelederen der militie kan met goeden uitslag het vraagstuk der vorming van militiekader volledig worden opgelost. En zelfs dan nog biedt die oplossing eigenaardige bezwaren voor de legers der kleine staten, die niet, als de groote mogendheden, bij machte zijn het stelsel der z.g. eenjarigen in practijk te brengen tot vorming van reserve-kader, in 't bijzonder van reserve-officieren.

In Nederland dienen alle miliciens ongeveer een jaar. De premie der belangrijke vermindering van den oefeningstijd met twee volle jaren kunnen wij dus nooit uitreiken.

Nederland kan den eenjarigen militiedienst niet verminderen, wanneer niet gelijktijdig de militaire volksopvoeding versterkt wordt.

Vermindering van den eenjarigen militiedienst in het leger is alleen mogelijk met krachtige militaire voorbereiding buiten het leger.

Om verschillende redenen moet het zwaartepunt dier militaire voorbereiding geplaatst worden in de kringen der intellectueel ontwikkelden.

Vooreerst werkt die voorbereiding daar 't vruchtbaarst. Maar bovendien voert zij in het leger naar posten, die niet bereikt kunnen worden door hen, die zekere algemeene en verstandelijke beschaving missen.

Aan de andere zijde is het een onweerlegbaar feit dat de militieplicht doorgaans het zwaarst drukt op hen, die niet voor een ambacht of handwerk worden opgeleid.

De handwerksman, de daglooner worden reeds op zeer jeugdigen leeftijd productief. Hen houdt de militiedienst in hun ontwikkelingsgang niet op. Integendeel. De opleiding, in het leger genoten, verhoogt hun maatschappelijke waarde. De 11.000 man, jaarlijks bij de militie ingedeeld, doen de arbeidsloozen stijgen, terwijl de kosten van het oorlogsbudget voor een goed deel niet betaald worden door de miliciens noch door hunne ouders.

Geheel anders is de toestand van hen, wier maatschappelijke voorbereiding eerst op 22 à 25-jarigen leeftijd is voltooid, dus wanneer reeds een derde ongeveer van den menschelijken leeftijd en daarmede een tijdperk volbracht is, dat zich uitstrekt tot over de helft van den duur der maatschappelijke loopbaan. Elk jaar oponthoud, gedurende de voorbereiding, brengt een stoornis, die aanzienlijk langer dan een jaar duurt, en waarvan de schadelijke gevolgen zich somtijds over de geheele loopbaan uitstrekken.

Die langdurige voorbereiding, waarbij niet alleen persoonlijke maar ook de hoogste belangen van staat en volk ten nauwste betrokken zijn, vorderen niet zelden groote inspanning en zware financieele offers.

Het is ook daarom niet alleen nuttig, maar doelmatig en rechtvaardig de maatregelen te treffen, die het mogelijk maken den militiedienst persoonlijk te vervullen zonder schade voor de maatschappelijke loopbaan.

Aan dien eisch nu beantwoordt de nieuwe regeling van den militiedienst, gesteund door militaire voorbereiding buiten het leger, volkomen.

Zij doet meer. Die regeling laat ruim baan aan het particulier initiatief. Ook dat strookt met onzen volksgeest, van enghartige, bureaucratische centralisatie afkeerig, tuk op individueele vrijheid van beweging.

Daarenboven vinden door die wijze van regeling verschillende vereenigingen in den lande gelegenheid de zaak te steunen, elk natuurlijk overeenkomstig haar aard en doel.

Voorals heeft de Anti-dienstvervangingsbond thans een werkzaam middel om de daad bij het woord te voegen.

De wijze, waarop voortaan de dienstplicht persoonlijk volbracht kan worden, kan, in de handen dier vereeniging, een machtig wapen worden tot bestrijding der plaatsvervangings.

Doch niet alleen de Anti-dienstvervangingsbond, alle vereenigingen, die de bevordering van het lichamelijk, verstandelijk of zedelijk welzijn des volks ten doel hebben, en daarbij oog voor de veelzijdige en hooge beteekenis van het militaire vraagstuk in Nederland, kunnen thans medewerking verleen: het Nederlandsch Gymnastiekverbond zoowel als de Maatschappij tot Nut van 't algemeen, Olympia zoowel als Coniunctis Viribus, Volksonderwijs, zoowel als het Nederlandsch Onderwijzersgenootschap. De Vereeniging van leeraren aan inrichtingen van middelbaar onderwijs en vooral haar wakker Hoofdbestuur heeft in de laatste maanden getoond welk een heilzame invloed, buiten den militairen kring, op de bevordering der militaire belangen geoeffend kan worden.

Een schoon voorbeeld gaf ook het Korps Koninklijke Scherpschutters te Rotterdam. Het heeft voor alle ingezetenen dier gemeente, die voor de militie zijn ingeschreven, de gelegenheid geopend zich in den wapenhandel te oefenen. Het onderwijs wordt gratis gegeven. De administratie van dat Korps heeft een circulaire gezonden aan alle militieplichtigen te Rotterdam om hun kennis te geven van de in hun belang genomen maatregelen.

Verder hebben twee officieren van dat Korps zich belast met het theoretisch en practisch onderwijs van de leerlingen der beide hogere burgerscholen. Een officier der dienstdoende schutterij, mede te Rotterdam, heeft zich bereid verklaard zich geheel kosteloos te belasten met de opleiding van de leerlingen van het Erasmiaansch gymnasium, terwijl diezelfde officier zich ook beschikbaar heeft gesteld voor de opleiding der leerlingen van het middelbaar onderwijs. Rotterdam telt omstreeks 250 deelnemers.

Deze voorbeelden zouden met verschillende andere kunnen vermeerderd worden. Ze alle op te sommen gaat hier niet. Slechts een enkel zij nog vermeld.

De rector van het gymnasium te Amsterdam en de directeurs van de vier hogere burgerscholen aldaar, hebben een circulaire uitgevaardigd, waarin zij de aandacht van ouders en leerlingen op het besluit van het krijgsbestuur vestigen en »opwekken tot medewerking aan een zaak, die voor ons geheele volk van het grootste belang is."

In die circulaire leest men o. a.: »Niemand zal ontkennen, dat de oefeningen in den wapenhandel een opvoedende werking hebben op het lichaam evenzeer als op het karakter; wordt het eerste gesterkt tegen vermoeienissen, het karakter krijgt er zekere vastheid door; men leert tevens begrijpen, welk een kracht ontwikkeld kan worden, als velen tegelijk hetzelfde doen; men gewent aan orde en tucht. Doch er is meer: *niets werkt in den grond der zaak onzedelijker op den volksgeest dan ons stelsel van plaatsvervangin*g."

Deze feiten bewijzen krachtiger dan lange betoogen welk een hooge waarde nationaal militaire instellingen hebben, die in alle kringen der bevolking begrepen en met ingenomenheid ontvangen worden; maatregelen, die niet worden voorbijgegaan met koude onverschilligheid, of hoogstens met een stomme verwondering worden aangestaard.

Waar de bevolking ditmaal zulke ondubbelzinnige teekenen van instemming, van bijval schenkt; waar op voorbeelden te wijzen valt als o. a. gegeven wordt door het Korps Koninklijke Scherpschutters te Rotterdam, daar zal het leger zonder twijfel niet achterblijven, maar metterdaad, op het nieuwe, vruchtbare arbeidsveld, thans onsloten, de bewijzen geven dat het de hooge en diepe beteekenis begrijpt van hetgeen thans wordt voorbereid door de oefening in den wapenhandel in verband met de oefening der militie.

In weerwil van de onverschilligheid en de miskennis, waaronder het leger in Nederland jaren lang gebukt ging, zal het weder de natie toonen kunnen dat, ook in vrede, een strijd voor het vaderland mogelijk is, en daarmede het aanzien van den krijgsman, die een hooge zaak tot den dood toe getrouw is, waardig handhaven naast het aanzien, waarin zich in Nederland de koopman verheugt, wiens trouw zich tot zijn brandkast en tot *zijn* grootboek bepaalt.

Daar de militaire oefeningen, buiten de kazerne en het leger, bij geringe uitgaven, schatten besparen, zullen zij de kracht van 's lands weerbaarheid in de hartkamer versterken, zonder onevenredige verhooging der oorlogskosten. Tienvoudige rente zal die arbeid afwerpen, ook voor hen, die daaraan hunne beste krachten wijden. Wanneer eenmaal het krijgswezen, tot welzijn van het vaderland, zich uit zijn vervallen staat heeft opgeheven tot een Nederland waardig hoogtepeil, zullen de vele officieren, die zich wijden aan de schoone taak, het leger toevertrouwd, met rechtmatige zelfvoldoening het rijpend graan kunnen aanschouwen, op den thans onsloten

akker. Mede door hun belangloos streven en werken zullen dan vele oorzaken zijn weggenomen, die tegenwoordig tot teleurstelling en ontmoediging aanleiding zouden gegeven hebben, indien zij niet geprikkeld hadden tot bevordering van het belang der algemeene zaak. Daardoor zal voor anderen, die hen eenmaal op hun post in het leger zullen aflossen, een betere toekomst worden geopend. Zoo wordt op nobele wijze een deel der rekening afgelost, die elk Nederlander schuldig is aan het voorgeslacht.

Noblesse oblige.

Een enkel woord nog tot besluit. Onwillekeurig rijst de vraag of ditmaal de getroffen regeling enkel licht-, geen schaduwzijden kent.

De belangrijke verkorting van den oefeningstijd, de facultatieve kazerneering, de militaire oefening van jongelieden, buiten het leger en buiten het bereik der militaire tuchtmiddelen, kunnen tot bedenkingen aanleiding geven.

Die bedenkingen mogen niet licht geteld worden. Zij worden gemaakt door ernstige mannen, die het wel meenen, die zich niet laten leiden door blind vooroordeel, maar door hun streven tot behartiging der militaire belangen. Het is billijk dat te erkennen, en tevens te bedenken, dat niet alle geestdrift wordt gevoed door heilig vuur, dat niet uitdooft. Dit zal aanstonds, na de loting voor de militie, kunnen blijken. Het voorbereid zijn op dat verschijnsel voorkomt teleurstelling.

Intusschen getuigt het van wijs inzicht dat het kriegsbestuur de militaire eischen tot een minimum heeft teruggebracht. De militair moet, om zijn doel te bereiken, hier handelen als de opvoeder, die tot zijn kweekeling afdaald en slechts gaandeweg hoogere eischen stelt naarmate de krachten toenemen.

Door den aard onzer staatsregeling is de militair genoodzaakt zich te vergenoegen met hetgeen hij bekomen *kan*, niet met hetgeen hij wenscht of wil.

Nederland bezit geen rijkskanselier, die, bij verwerping eener legerwet, de Staten-Generaal ontbindt.

Bij de oplossing van tal van militaire vraagstukken zijn vele factoren in het spel, die een zuiver militair karakter missen. Het is en blijft daarom de vraag maatregelen te treffen, die onder medewerking der bevolking, 's lands weerkracht tot een bereikbaar maximum ontwikkelen.

Uit een zuiver militair oogpunt zou ongetwijfeld een driejarige oefeningstijd bij de militie zeer gewenscht zijn; ook het houden jaarlijks van uitgebreide troepenoeefeningen op groote schaal; het enkele malen mobiliseeren van een of meer divisien; het vereenigen der schutterijen in kampen enz.

Het is onnoodig hier de redenen op te sommen, die de uitvoering van dergelijke plannen vooreerst in den weg staan.

De militaire eischen staan meest alle onder voogdij van staatkundige partijen en onder den invloed van sociale behoeften.

De regeerende kringen kennen thans door ervaring niet de beteekenis, de

kracht der militaire argumenten. In de toekomst kan dat veranderen. Intusschen is krachtige inwerking noodig op de militaire volksopvoeding in een richting, die tevens de vorming van reserve-kader begunstigt.

De moeilijkheid der oplossing van dit vraagstuk beseft ieder, die weet hoe gering de invloed is van het legerbestuur op het openbaar onderwijs.

Waar de recruten, die men wenschte, nog voorloopig buiten militair gebied bleven, moest men hen opzoeken in eigen kring. Een breekijzer was noodig om den toegang daartoe te ontsluiten.

Daarvan is ditmaal op uitmuntende wijze gebruik gemaakt. De uitkomsten bewijzen dat.

Bovendien elk stelsel heeft zijn zwakke zijde, elk groot beginsel zijn eigenaardige gevaren. De scheepvaart kent de schipbreuken. Doch de jammerlijkste spoorwegongelukken kunnen nimmer argumenten worden tegen de spoorwegen. De huur- en de staande legers der drie laatste eeuwen boden onmiskenbare voordeelen, doch de moderne militeiegers zijn onvermijdelijk geworden. Naast zeer groote voordeelen hebben ook zij een Achillespees.

Het is goed dat te weten. Maar het is onmogelijk zich te onttrekken aan de gebiedende eischen van den tijd. De ware kunst van regeeren voldoet aan die eischen op een wijze, die, al kan zij alle gevaren niet vermijden, het algemeen belang op de beste wijze dient; de verschillende behoeften met elkander in gepaste overeenstemming brengt, en ontwikkelt in nationaal historische richting.

Aan dien historischen ontwikkelingsgang kan ook de militair zich niet onttrekken.

Ook voor hem geldt de waarheid der bekende woorden, geplaatst aan het slot des *Idées Napoléonniennes*:

Marchez à la tête des idées de votre siècle, ces idées vous suivent et vous soutiennent.

Marchez à leur suite, elles vous entraînent.

Marchez contre elles, elles vous renversent.

Een gezonde staatkunde belichaamt daarom, ten behoeve van den staat, de denkbeelden, in de volksovertuiging gerijpt. Zoodoende blijft de regeering leiden en den toestand beheerschen.

Toetst men aan die beginselen de hier besproken regeling, dan kan de wetenschap der bezwaren aansporen tot omzichtig beleid, maar de vreugde niet uitdooven over een maatregel, thans reeds krachtig werkzaam tot voorbereiding van den persoonlijken dienstplicht en tot vorming van militiekader, aanstonds tot ondersteuning van de uitvoering der wet, die Nederland van de volkszonde der plaatsvervanging verlost.

Gouverner c'est prévoir.

Dat die waarheid ditmaal is gehuldigd zal ten volle erkend moeten worden, wanneer eenmaal Neerlands knapen tot kloeke, weerbare mannen zijn opgegroeid; wanneer de ontwakende militaire volksgeest, nieuwe krachten in

het volk wekkende, den militairen last in een lust veranderd, den dienstplicht tot een dienstrecht verheven zal hebben; wanneer eindelijk de versterkte levende strijdkrachten, zich verheugende in een krachtvol, deugdelijk kader, Nederland zullen veroorloven zich te handhaven in den strijd om het bestaan niet door de gunst noch door de afgunst van buurman of bondgenoot, maar door de genade der eigen kracht en door de werkdadige liefde voor de vrijheid van den geboortegrond.

OPMERKINGEN BETREFFENDE ONZE VESTINGARTILLERIE.

(*Vervolg van N°. 1, bladz. 61.*)

2. *De indirecte richting van af de kaart geregeld.*

De laatste aflevering van den *Spectator* verraste ons in hooge mate, zoowel door de omstandigheid dat daarin eenzelfde onderwerp, door twee personen, onafhankelijk van elkaar, op gelijkvormige wijze wordt behandeld, als door de mededeeling dat, bij de regeling van het vuur uit vaste positiën, het *planschiessen* bevolen wordt. Dit laatste juichen we zeer toe; ons oordeel is steeds geweest dat de uitkomsten daarmee voor het eerste schot te verkrijgen, door de vele invloeden, die daarbij werken en elkaar gedeeltelijk aanvullen, voldoende zullen wezen.

Evenzoo zijn we ingenomen met de vrijgevigheid waarmede het Hoofdbestuur de methode van den Majoor SEYFFARDT in toepassing brengt, overtuigd als we zijn dat daarmee een groote schrede voorwaarts wordt gedaan op een tot dusver bijna braak liggend terrein.

Onze bescheidene voorstellen met de aangenomen hulpmiddelen vergelijkende, doen ze ons onwillekeurig denken aan den kruiwagen van den arbeider en den landauer van den edelman, in zooverre het verschil in het aangename van het vervoer betreft; daarentegen bereiken zij, in het door ons bedoelde geval, even snel hun doel, terwijl bovendien de landauer daarbij gebaande wegen noodig heeft; terwijl de kruiwagen daarentegen zich overal weet te bewegen.

Het doel van het onderstaande is aan te toonen dat onze voorstellen tot de nederige rol zijn geroepen om bij te dragen tot aanvulling der nu vastgestelde methode, overal waar de hulpmiddelen voor dat stelsel niet voorhanden zijn.

Gaat men na dat het positieschut alsmede de in remises op te stellen 12 cM. K. A. en 10 cM. kanonnen onzer sterkten alle van de aangegeven hulpmiddelen voorzien moeten worden, hetgeen geruimen tijd zal vorderen;